

VIKTOR STESKA: FRANC ANTON PL. STEINBERG, PREISKOVAVEC CERKNIŠKEGA JEZERA.

Ob stopetdesetletnici njegove smrti (1684—1765).

Na Kalcu prebivam, kjer Pivki je vir,« je pel Miroslav Vilhar o svojem domovanju. V tej graščini, ki se nemško imenuje Steinberg, blizu Zagorja na Krasu, je bil rojen v 17. veku za kranjsko deželo znamenit mož, ki je pred 150 leti v Ljubljani umrl, pa je le malo znan širšemu občinstvu.

Franc Anton pl. Steinberg piše o svojem rojstvu sam v svoji leta 1758. izdani knjigi,¹ popisujoči cerkniško jezero. Na strani 181. pravi: »Na god sv. Simona (28. oktobra) 1684. sem se porodil na Kalcu, v graščini, ki jo je sezidal moj praded.« Valvasor omenja,² da so Steinbergi v 17. veku sezidali graščino in jo po svojem imenu imenovali Steinberg; graščino pa navadno imenujejo Stemberg ali slovensko na Kalcu, po kraju, ki se že od nekdanj tako zove. Valvasor dalje pripoveduje, da je Volk Ernst Steinberg že leta 1687. prodal graščino Janezu Adamu Petenegku, torej ko je imel naš Franc Anton šele tri leta.

O svojem domu pripoveduje Steinberg,³ da je imela graščina tri cisterne ali kapnice. Vse tri so bile popolnoma okrogle votline s primeranim pokrovom. Če je kdo v te kapnice zavpil, ali če je kdo vanje zagodel na gosli, se je glas

v votlini okrepil in je mogočno zadonel. Nekoč so ob dobri volji plemiči streljali v veliko kapnico. Bržkone je krogla prebila vodnjakov oklep ali pa je ta vsled močnih tresljajev počil in voda je skozi poke izginila. V drugo kapnico je ob kmečkem uporu po nesreči padel kmet, ko je

bežal, in je notri utožil. Kapnico so zato zasuli in jo poslej imenovali 'puntarco'. Tretja kapnica pa je ostala dobra in porabna.

Kje se je izobraževal, sam sicer ne pove; gotovo pa se je učil in likal najprej doma in pozneje v jezuitski gimnaziji v Ljubljani. Svoje bivališče je imel do leta 1720. v Cerknici. To leto se je preselil v Ljubljano.¹

L. 1705. se je v Postojni sešel z Angležem, ki je menil, da bi se dala napraviti vodna zveza med Trstom, cerkniškim jezerom in Ljubljano. Kako bi se to delo izvršilo, ni pojasnil, ker je precej nato odpotoval dalje proti Trstu. Steinberg

pa je sodil, da se je tudi Anglež premislil, ko je videl na svojem nadaljnjem potu velike skalnate ovire in visoke grmade, katerih ne bi bilo lahko premagati.²

Od l. 1712. do 1724. je imel Steinberg razne posle kot uradnik cesarske dvorne blagajniške in rudarske komisije, potem kot preiskovavec gozdov, cest, morja na Reki in kot nadzornik deželnih cest na Kranjskem. Deželne ceste od Planine

¹ Gründliche Nachrichten von dem in dem Inner Crain gelegenen Czirknitzer See. 1758. Laybach.

² Ehre des Herzogthums Krain, XI, 552.

³ O. c., str. 181.

¹ O. c., str. 164.

² O. c., str. 132.